

TERMÍN: 08.09.2024

xx37156xx
Recenzia B
Lucia Mýtna Kureková
lucia.mytna-kurekova@savba.sk

Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Lucia Mýtna Kureková**NÁZOV MATERIÁLU: **ODLIV MOZGOV III: VRÁŤ MI TIE HVIEZDY**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **MŠVVaM SR - Inštitút vzdelávacej politiky**AUTORI/KY: **Dávid Martinák, Ondrej Škvarenina**

SPOLUAUTORI/KY: MPSVR SR - Inštitút sociálnej politiky - Matěj Bělín, Matej Gogora, Kristína Hrehová; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	Štruktúra textu	Prvá časť (str.1-3) zrejme majú slúžiť ako prehľad literatúry/doterajšieho poznania, ale je to máťuce a nesúrodé, lebo už sa to prelína s vašimi údajmi (nie sekundárnymi dátami/zdrojmi). Vidím priestor text preorganizovať a napísať možno kratší úvod, kde oveľa	Cieľ je definovaný neskoro, metódy a údaje treba pre čitateľa stručne popísať tiež skôr. V nasledujúcom texte analýzy sa miestami ťažko orientuje v tom, čo presne údaje ukazujú, či ide o deskriptívnu	Akceptované. Úvod sme skrátili na 3 paragrafy, prehľad aktuálneho stavu poznania spísali zvlášť a naše dáta prezentujeme aj v tretej časti.

		<p>skôr jasne zdefinujete, čo je cieľom analýzy (čo sú konkrétne otázky alebo roviny analýzy), ako nadväzuje na predošlé 2 výstupy k tejto téme, a ako to robíte (údaje a metódy). Cieľ je teraz na strane 3, čo je neskoro.</p>	<p>analýzu alebo štatistickú analýzu (teda čistý efekt).</p>	
2	Obsahové pripomienky	<p>(1)Analýza sa zameriava na aspekt zamestnanosti a miezd, a veľmi stručne nezamestnanosti, ktorú meria prostredníctvom dĺžky zotrvania v evidencii. Hoci z pohľadu uchopenia témy ide o jasnú štruktúru, analýza opomína dôležitú rovinu z hľadiska medzinárodnej literatúry, a to očakávaný prínos návratilcov ku rozvoju krajiny vo forme podnikania. Navrhujem analýzu doplniť o údaje o samozamestnaní/podnikaní – aspoň na úrovni deskriptívnej analýzy.</p> <p>(2) Navrhujem pozrieť aj štúdiu Kureková a Žilinčiková (2023), kde sme zistili, že medzi (nízkokvalifikovanými) návratilcami je štatisticky významne menej ľudí, ktorí podnikajú, a aj to, že návratilci majú výrazne vyššiu pravdepodobnosť nezamestnanosti oproti ľuďom, ktorí nemigrovali alebo</p>		<p>Čiastočne akceptovaná - Pridané vysvetlenie, prečo populácia živnostníkov nebola zahrnutá "Z dátového hľadiska sú vymeriavacie základy zamestnancov informatívnejšie ako vymeriavacie základy živnostníkov, ktoré sú ovplyvnené ďalšími faktormi ako napr. odvodové prázdniny. Z tohto dôvodu sa práca obmedzuje na populáciu zamestnancov."</p>

		<p>ostali pracovať v zahraničí. V texte som vyznačila niekoľko miest kde nabádam pri interpretácii zvážiť širší kontext, a teda nielen danú kohortu mladých absolventov (Str.8). Špecificky sa to týka údajov o dĺžke v evidencii úradu práce/nezamestnanosti, kde ide o frikčnú nezamestnanosť – v podstate obe skupiny (domáci aj zahraniční absolventi) sú veľmi úspešné v integrácii na trh v porovnaní s inými skupinami, napr.mladí so stredoškolským vzdelaním, atď.</p>		
3	Metodológia	<p>K použitej metodológii nemám zásadné výhrady, ale navrhujem jasnejšie identifikovať, kedy graf prezentuje surové neočistené údaje, a kedy ide o štatistickú analýzu, kde je prezentovaný čistý efekt štúdia v zahraničí na jednotlivé závislé premenné vo vzťahu k návratu (v komentároch v texte k tomuto nájdete aj konkrétnejšie výhrady/otázky). Metodológiu detailne a prehľadne prezentujete v boxoch, ale mne sa zdalo, že prichádzajú neskoro. Doplnila by som aj box/súhrn o údajoch niekde v úvode. Pod grafmi píšete zdroj na úrovni inštitúcie, ale nie o aké dáta ide, a či sú</p>	<p>V rámci štandardov FAIR v prístupe ku dátam by bolo dobré jasnejšie pomenovať charakteristiku údajov a ich dostupnosť.</p>	<p>V úvode analýzy sme bližšie opísali zdroje údajov.</p>

		verejne dostupné (resp. za akých okolností).		
4	Výsledky	V časti výpočtu nákladov mi nie je jasné, prečo <u>priemerný prínos na jednotlivca</u> stúpa z 36 000 na 72 000 pri zvýšení podielu návratnosti na 95%. Logicky mi vyplýva, že celková hodnota rastie, pretože predpokladáte, že počet jednotlivcov sa znásobí, ale nerozumiem prečo sú v texte formulácie o raste priemernej hodnoty prínosu jednotlivca (takto je to modelované aj v grafoch). Poprosím u kontrolu/upresnenie alebo jasnejšie vysvetlenie logiky výpočtu.	Predpoklady analýzy sú nejasné.	Priemerná hodnota by rástla vďaka nárastu vracajúcich, ktorí majú na rozdiel od zostávajúcich v zahraničí nenulový fiškálny prínos. Z hľadiska váženého priemeru tak početnosť (váha) osôb s nulovým prínosom klesá.
5	Prehľadnosť a čitateľnosť údajov prezentovaných v grafoch	V texte je prezentované množstvo grafov, na ktoré zväčša nie sú odkazy v jednotlivých odstavcoch, ktoré ich popisujú.	Navrhujem doplniť cross-refs na grafy pre lepšiu orientáciu v texte/prehľadnosť.	Akceptovaná.
6	Odporúčania/záver	Vidím priestor rozvinúť niektoré konkrétne zistenia do odporúčaní, aj v kontexte širšieho poznania či slovenských špecifík, ako sú napríklad regionálne nerovnosti. (1) Zistili ste, že návrat je pravdepodobnejší do BA regiónu čo je podľa mňa zásadné zistenie		Čiastočne akceptované. (1) Zmienka o regionálnych rozdieloch sme pridali do odporúčania 2 na koniec. (2) pridaná časť aj o regionálnych politikách.

z pohľad širšieho rozvoja krajiny alebo vzťahu k disparitám.

- (2) Existuje literatúra o sub-národných nástrojoch a iniciatívach na úrovni mesta/obce/kraja, ktoré majú potenciál zlepšiť vzťah s diasporou alebo ponúknuť benefity na lokálnej úrovni.
- (3) Tiež mi chýba inštitucionálne odporúčanie smerom k podpore re-integrácie. Proces prechodu z jednej pracovno-právnej, sociálnej, zdravotnej legislatívy/režimu do inej je veľmi náročný, riešia sa rôzne otázky prenosu práv, ktoré môžu byť napríklad podstatné pre návrat mladých žien (nárok na materské, nárok na dávku v nezamestnanosti), a podobne – ciele podpora pre konkrétne aspekty reintegrácie vie byť veľmi nápomocná. V iných analýzach sme navrhovali „Kanceláriu návratu“, ktorá by poskytovali kvalifikované poradenstvo v rôznorodých oblastiach (daňová, sociálne zabezpečenie, atď.).

7	Ostatné pripomienky	Viaceré ďalšie podnety posielam v komentároch v texte na zváženie autorom analýzy. V priloženom súbore som vyznačila niekoľko formulácií, kde by som zvážila presnejší jazyk alebo doplnenie textu. Rovnako sú v texte prezentované niektoré parametre v čase, ale nie je jasný ich prínos z pohľadu podstaty analýzy (str. 7, vývoj miery nezamestnanosti) – navrhujem vypustiť, alebo lepšie obsahovo integrovať do argumentácie a evidence.		
8				
9				
10				

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Predložená analýza s využitím integrovaných administratívnych údajov prináša zásadné a dôveryhodné meranie návratov vysokoškolských študentov študujúcich v zahraničí späť na Slovensko, a čiastočne aj faktorov, ktoré prispievajú k návratom. Rovnako kredibilne meria individuálnu návratovosť štúdia v zahraničí z pohľadu miezd a zamestnanosti. Analýza využíva doterajší výskum o vysokokvalifikovanej migrácii/návrate v slovenskom kontexte a rovnako stavia na zahraničnej literatúre. V poslednej empirickej časti kvantifikuje potenciálny prínos návratov študentov z ekonomického/fiškálneho hľadiska. Odporúčania z hľadiska tvorby politík v oblasti talentovej politiky považujem za primerané a vyvážené. Recenzné pripomienky boli vhodne zapracované, čo prispelo k zlepšeniu technických parametrov a lepšej prehľadnosti analýzy. Predložená štúdia spĺňa obsahové aj metodologické predpoklady pre publikovanie v rámci výstupov analytických útvarov.

---

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.